

Апышова М., Байтикова Б.

ӨМҮР БИЗДЕН ӨТҮП КЕТСЕ, ЭЛ ЭМГЕКТЕН ЭСКЕРСИН

Апышова М., Байтикова Б.

ЕСЛИ ЖИЗНЬ ОТ НАС ИСТЕКЛА, ПУСТЬ НАРОД ПОМНИТ НАШ ТРУД

М. Apyshova, B. Baytikova

IF THE LIFE FROM US HAS EXPIRED, LET THE PEOPLE REMEMBER OUR WORK

УДК:947.65/74

Макалa Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу, мамлекеттик жана коомдук ишмер Тойчу Алтыбаевдин өмүр жолуна, ишмердүүлүгүнө арналат.

Негизги сөздөр: катышуучу, мамлекеттик ишмер, коомдук ишмер, баатыр.

Статья посвящена Тойчу Алтыбаеву, участнику Великой Отечественной войны, общественному и государственной деятелю.

Ключевые слова: участник, государственный деятель, общественный деятель, герой.

The article is devoted to Toichu Altybaev, the participant of Great Patriotic War, public and state man.

Key words: party statesman, public figure, hero feat.

Өзүнүн өлбөс-өчпөс эмгеги, адамзаттык сапаты, калкы үчүн күжүрмөн кызматы менен элдин кишиси болгон, көзү өтсө да көп жылдарга сөз кылчу каарманыбыз, Алтыбаев Тойчу болуп саналат.

Алтыбаев Тойчу Кыргыз Республикасынын Ош облусуна караштуу Кара-Суу районунун Шарк айыл округундагы Маданият кыштагында 1916-жылы 1-майда кедейдин үй-бүлөсүндө жарык дүйнөгө келген. Турмуштун сыноосуна эрте кабылып, алты жашында (1922-ж.) ата-энесинен ажырайт. Анын кийинки жашоосу бир тууган эжеси Бурмакандын колунда өтөт.

1930-34-жылдары дээринен зирек Тойчу билимге умтулуп, Ош шаарындагы пахтачылык техникумунда окуйт. Окуу жайын аяктагандан кийин Кара-Суу районунун Кум-Арык айылдык кеңешинде эсепчи болуп, эмгек жолунун алгачкы чыйырын басат.

Анын ар кандай иштеги жоопкерчилиги, зиректиги, эл менен болгон мамилеси ошол учурдагы элдин, жетекчиликтин купулуна толуп, 1936-1939-жылдары Кызыл-Кыргызстан башталгыч мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы, андан кийин директорлук кызматты аркалайт.

1939-1941-жылдары Ош шаарындагы мугалимдер институтунун биринчи курсун бүтүп, кадр тартыштыгына байланыштуу кайрадан эле Кара-Суу районунун Навои атындагы орто мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы, андан соң директор болуп иштей баштайт.

Элдин башына каран күн алып келген улуу апаат согуш Тойчунун да жүрөгүн өйүтүп, билим тармагында иштеп жаткандар элге өтө зарылчылык болуп жатса да, ал өз каалоосу менен 1942-жылдын июнь айында кандуу майданга аттанат.

Ал жакта 41-гвардиялык дивизияда немецтик-фашисттик баскынчылар менен күжүрмөндүктө салгылашат. Ушул эле жылдын ноябрь айындагы Сталинград үчүн катуу салгылашуулардын биринде оор жарадар болот.

Согуштан алган оор жарат согуш талаасына жараксыз кылгандыгына байланыштуу Алтыбаев Тойчу өз мекенине кайтат. Бирок, ал өзүнүн эмгегин жеңиш үчүн аябай, кайда болбосун жигердүү салым кошту. Алсак, Ош областтык комсомол комитетинин пропаганда жана агитация боюнча секретары (1942), Ош областтык партиялык комитеттин лектору (1943), партиянын Гүлчө райондук комитетинин кадрлар боюнча секретары (1947), эмгекчилер депутаттарынын Фрунзе райондук кеңешинин аткаруу комитетинин төрагасы (1950) кызматтарында кызмат өтөйт.

1931-жылдан ВЛКСМдын, 1943-жылдан КПССтин мүчөсү болгон.

1952-жылы Алтыбаев Тойчу Фрунзе шаарындагы Кыргызстан КПБКнын алдындагы республикалык партиялык мектепке жөнөтүлүп, аны бүткөн соң, партиянын Жаңы-Ноокат райондук комитетинин секретары болуп иштеп, 1954-жылы Алай райондук партиялык комитеттин биринчи секретарлыгына которулат.

Ош областтык соода башкармалыгынын кадрлар бөлүмүнүн башчысы кызматын аркалап, андан соң 1968–1973-жылдары Ош шаарындагы соодакулиардык окуу жайын негиздеп ачып, анын биринчи директору болуп иштеген.

Кыргыз мамлекетине жана коомго сиңирген эмгеги үчүн «Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиши үчүн», «Сталинград алдындагы салгылашуу үчүн», «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалдары менен сыйланган.

Алтыбаев Тойчу партиялык, өкмөттүк же ушул сыяктуу кайсы гана кызматта иштебесин, өзүнүн адамдык жана жетекчилик жакшы сапаттарынын, жөндөмдүүлүктөрүнүн негизинде ишти тез өздөштүрүп, бүт күчүн, билимин ишке чегерип, адамдарды иштиктүү сапаттары жана саясий көз карашы боюнча туура баалай билген мыкты жетекчи катары элдин эсинде калды.

Бул боюнча окуучусу Сманов Абиджан төмөндөгүдөй эскерет: «Агай бир күнү окуу жайда мага карап: «Уулум, бери келчи», – деп алдына чакырды. Бардым. Менден: «Ата-энең барбы?», – деп сурады. Мен: «Апам бар, атам жок. 7 жашымда жетим калгам», – дедим.

– Аа, уулум, мага окшош жетим экенсиң да, – деди.

Ошол күндөн баштап өмүрүнүн акырына чейин мага жардам берди. Айтайын дегеним, Тойчу Алтыбаевдин ким болсо да, кайсы улут экенине карабай, өзбекпи, кыргызбы, оруспу, айтор, бей-бечараларга, жетим-жесирлерге колунан келген жардамын аябастыгын, айкөлдүүлүгүн түшүндүм.

Аны менен сүйлөшкөн учурда, ал дайыма: «Адамдарга жакшылык кылсаң, сен да жакшылык көрөсүң» – дейт эле. Анын ушул сөзү күнү бүгүнкүдөй эсимде» – дейт.

Ал эми кесиптеш-шакирти Тахиржан Махамаджанов Алтыбаевдин жетекчилик сапатын, ишти башкара билүү жөндөмдүүлүгүн айтуу менен буларды белгилейт: «Мен бул окуу жайда (соода-кулинардык училищада) алгачкылардан болуп Тойчу акем, устатым менен бирге иштешкенмин. Бул мекеме үчүн анын кандай эмгек жумшаганын, эмне деген гана мээнет жасаганын өз көзүм менен көрүп, күбө болгонмун. Ал түптөгөн окуу жайда анын ишин улантып кетүүнү, окуучуларга кесип үйрөтүүнү адамдык парзым деп билем».

Албетте, жогоруда айтылган пикирлер да Алтыбаевдин ишти уюштура билүү өзгөчөлүгүн, адамдарга жасаган мамилесин, жетекчинин кызматкерлер менен иштөөдөгү мыкты саясатын жүргүзө алуу жөндөмдүүлүгүн тастыктайт.

Тойчу Алтыбаевге 1955-жылдан бери кошуна болуп жашаган Абдурахимова Огулхан эне алар (Т.Алтыбаевдин үй-бүлөсү) менен бир туугандай мамиледе болушкандыгын, анын кошуналар арасында да өзгөчө сый-урматы болгондугун мындайча мүнөздөйт: «Тойчу акем абдан ак көңүл жан болуп, кошуналар арасында кадыр-барктуу, сүйлөсө сөзү өтүмдүү эле. Кошуналар бир иш кыларда андан кеңеш сурачу элек. Көңүлүбүздү таап, кеңешин эч качан аячу эмес.

Ал эли үчүн бир жаралган инсан эле. Азыр аны, жубайы Рабияны эстесем сагынам, алардын элеси, жайдары жүзү дале көз алдымда. Алар ынтымактуу, ыймандуу, үй-бүлөлөрдөн болчу. Турмушта көптөгөн адамдарды жолуктурдум, бирок Тойчу акемдей ак көңүл, кичи пейил, мээнеткеч, мамилелеш кишини жолуктурган жокмун.

Алар жөнүндө дагы айта турган болсом, үйлөрүнөн эч качан мейман үзүлчү эмес. Жубайы Рабахан ак пейилдүү, колу ачык аялдардын катарын толуктап, жайыл дасторкон эле. Анын өзгөчөлүгү канча мейман келсе да, кабагым-кашым дебей, жадырап-жайнап тосуп алчу. Күйөөсүнүн жеңилин жерден, оорун колдон алып, жакшы кеңештерин берип турчу».

Чындыгында, жогоруда Огулхан эне атап өткөндөй, Тойчу Алтыбаевдин жубайы Рабия эненин

да анын мамлекеттик кызматтарды жигердүү жоопкерчилик менен аткаруусунда салымы чоң.

Жубайы Закирова Рабия менен эки кыз, бир уулду татыктуу тарбиялап, коомубузга мыкты инсандарды тартуулашты. Учурда каарманыбыздын балдары эл менен иштеген ар кандай кызматтарды аркалап келишет.

Кыргызда баланы тарбиялоодо ата-эненин орду өзгөчө болот эмеспи. Алтыбаев Тойчу да өз балдарын элдин адамы болууга, жашынан мээнет сүйүүгө, илим-билимге умтулууга тарбиялады. Учурда анын балдары – коомдун татыктуу инсандары.

Улуу кызы Алтыбаева Дилбар - Ош мамлекеттик университетинин профессору, химия илимдеринин доктору. Бир нече сыйлыктардын ээси. Кыргыз Республикасынын илим жана техника жаатындагы мамлекеттик сыйлыктын лауреаты.

Кыргызда «Атаң өлсө өлсүн, атаңды көргөн өлбөсүн» деген макал бар. Улуу элдин бул накыл кеби бекеринен айтылбаса керек. Атамды көрүп, аны менен бирге иштеген, бирге жүргөн замандаштары анын билимдүү, өзүнүн кесибин сүйгөн киши катары таанышат. Кандай гана тапшырылган иш болбосун, майын чыгара иштөөнүн жолун билген. Ал бирөөгө насаат бергенден жана өзү билген нерселерди башкаларга үйрөтүүдөн тажачу эмес» – деп, атасынан алган акыл-насааттардан улам көптөгөн ийгиликтерге жетишкендигин айтат.

Уулу Алтыбаев Караванбек – ата жолун уланткан уулдардан. Өзүнүн эмгек жолун Ош шаарындагы Жол курулушу башкармалыгында жумушчу болуп баштап, андан ары мастер, прораб болуп эмгектенген. Андан кийинки кызмат жолу партиялык, өкмөттүк кызматтарда уланган. Азыркы убакта Ош шаарындагы «Азия Мега цемент» жабык акционердик коомунун генералдык директору.

Кичүү кызы Алтыбаева Айнуру Тойчиевна да бир нече мамлекеттик кызматтарда эмгектенип, өлкөбүздүн өнүгүшүнө өз салымын кошкон. Бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты.

Алтыбаев Тойчу 66 жаш курагында 1982-жылы 17-ноябрда дүйнөдөн кайтат. Ал эл арасындагы кадыр-барктуу инсан катары элдин эсинде калып, учурда анын аты көчөлөргө, Кара-Суу районунун Шарк айыл өкмөтүндөгү № 94 мектепке жана өзү түптөгөн 113-лицейге берилди. Анын өрнөктүү өмүрү келечек муундарга түбөлүккө үлгү болот.

Алтыбаев Тойчу атабыздай эр азаматтардын эли-жери үчүн согуш талаасындагы эрдиктери, кылган кызматтары элдин эсинде түбөлүккө сактала бермекчи. Алардын калк үчүн жасаган иштерин даңазалап, кийинки муунга жеткирүү – биздин адамдык парзыбыз.

Рецензент:

кандидат исторических наук Акматова А.Т.